

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

ایکسجی سنه: اوچنجی جلد

نومرو: ۳۴

۵ ایلول ۳۳۸

مهربانك عصيانى

بوتون مکه قادیلری کدر واضطراب اینجندیدی
بو قادیلر مسلمانیدلر ، مسلمانلک بوتون امرلرینه
رعایت کاردیلر . بو بوتون دین نامنه اک کوزل عهفه
لرینی ترک ایشلر ، اجداددن قاله مقدسانک هبسنی
اونوشلر ، بوتون ایمانک وبردیکی جذبه یله ، شوقله
هیچ، تأثر اوله دن، چکنه، دن بیلکلی بیلمه مشلر،
عادتلرینی بوزمشلر ، هر شی ، هر شی اونلرک
قولای کلدیدی . فقط آنجاق کبه دیوارندن مغانک
قادیلرلرینه تحمل ایده میورلردی . او مغلطات که بو
قادیلرک برر خاطرلری ، کنجکلری ، عشقنری ،
امیدلریدی .

« عغان » اک مغنا بیلرینی بو قادیلردن برینک
صاحبی ، سوزی ویا کوزی ایچون سوله مش ، بو
قادیلردن برله اولان ماجراسنی اوکوزل مصراعلرده
آکلاغشدی . حسانده اوله ، امرؤالقیسده
اوله ...

بوکون بوزلری بوروشوق ، بلری بوکوک ،
سسلری قیصیق وکوکلری سونوک اولان بو قادیلر
وقیله کنجکلر ، کوزلر ، کوکلری اک قوتل عشقله
یانلوردی . فقط بوتونر هب کچمشدی . زمان هرشی
بیدردی . لکن بوتون بوسعدلر ، بودقیقلر ، بو
عشقلر اک کوزل خاطرلر حالنده بومغانک مصراعلرده
باشلایوردی . بو خاطرلرک مقدس کبه دیوارندن
ایندیرلری بو قادیلر ایچون چوق آجی شیدیدی .
آرقی اولر کندیلرینی اوله دن اونوتولش کی بدبخت
بولوپورلردی .

بوتون مکلیلرجه کبه مقدسدی ، فقط قادیلر
ایچون یالکز مقدس دکل دین قادر قوتل عشقلده
معبدیدی . برآقشام مکک اک ایچنه بوفنا خبر یایلیدینی
وقت بوتون قادیلر نه اوله قلی بیلمه دیلر . هان
سوقاقره فیرلادیلر ، یک آواز اوله رق « فلاکت ،
آرقی بزه رعایت بوق ، عشقه حرمت بوق ... »
دیه باغیره باشلادیلر . بو مأیوس قادیلرک باشی
صهبان نامنده اختیار برقادیندی . مکده صهبان کوزل
صهبان دیرلردی . بو، کنجکلنده مکک اک کوزل

غایت واضح بر صورتده ذکر اولونیور . بوتون
تاریخلرده بوخصوصده متحد اولدینی حالده برقسیده
آل ساچوقه منتسب اولدینمزی سوله مسی یکدیگرینی
آعام ایدن معلوماندن عدایدله لدر . چونکه ساچوقلرده
اوغوزدرلر . بزنی قایلردن یاپان آثار تاریخی ده
یکی بر زمانه عائد بولونیور .

بته عینی معلوماتی تأییدایدن « بهجة انوارخ »
صاحبی شکرالله افندی درکه ؛ بو ذاتکده ائرنده
عغانلیرک قایلردن اولدینی مشر هبچ برقیده تصادف
ایده مییز .

ماهدی وار

مسین نامی

قلمادونی ایلدن کوجر اولو (شولی) اتراک الی
بک (بیک) خانه رئیسلی سامان شاه بن قیا آلیه
اوب (اوب) (اوب) (کلب) (کلب) رومه کلدلر .
شوا یضاحانی دقتله او قوبه جی اولورسوق عغانلیرک
قایی خان قبیله سندن دکل ساچوقلردن بر جزه
اولدینی آکلاجه جفز . بته عین اترک برآز آشایینده .
« ارمغرلک » بوساطان علاءالدین کیه یارین فرامسر
(فرامرز) له دخی مناسبت نامسی (نامسی) وار
ایدی . « دیبه بر عباره کوریور ایسه کده اولسکی
عباره کی دکل اوزمانده ساچوق و عغانلیرلر سندن
مناسباتک بولوندینی شکنده آکلامق لازم کایر . فقط
اولسکی عباره عغانلیرک « آل ساچوقه منتسب » اولدینی
واضحاً کوستریور . ساچوقلر اوغوزلرک « قتی »
قبیله سندن اولدینی جهنه عغانلیرلر ده عنی قبیله دن
عد اتمک ایجاب ایدییور . بصورت قبول اولونورسه
استقلال مسئله لریده ده آکلاشلایان بر ملرزده
تحول ایش اولاجقدر . « چونکه لطفی پاشا »
تاریخنده « کون خان وصیتی و اوغوز توره سی
موجنبجه اوغوز نسلدن کیمسه اولیه جی خانق
و پادشاهلای قایی صوبی وارکن اوزکه بوی صوبه
دوشمز . « دیبه وبردیکی ایضاحات او قدر یا ککش
وچوروک اساسه مستدرکه ؛ برآز تأمل ایله بطلائی
آکلاهیایلز : اگر لطفی پاشا سلطان عغانله برابر
استقلال ایده منجمد ، صاروخان ، رضان اوغلرینک
اوغوز نسلنه منسوب اولدینی بیللش اولسه ایدی ؛
اوغوز توره سنی اهرمه دیبه علیهمزه تحویل اغز
ایدی . [۳] او دورده اوغوز حقی قایی نسلنه
منسوب یالکز سلطان عغان دکلدی ؛ حسام الدین
چوبان بک وسائر برچوق ذواتده قایی بویندندی .
حالوکه یو قاریکی ایضاحانی یعنی عغانلیرک ساچوق
نسلدن اولدینی قبول ایدرسکه استقلال مسئله سی
دها مشروع بر شکه کیرمش اولور .

عنی مسئله یی تأیید ایدن بر ایکنجی وثیقه ده
وارد : یازید ثانی دورندن ده اول برزمانه عائد
اولدینی آکلاشلایان اسکی وقیعتدار بر « توارخ آل
عغان » ده « اوغوز طایفه سی کم اعتدالو طایفه ایدیلر .
وهم حضرت رسالته اعتقادلری واردی . ماهان
شهرنده پادشاه ایدیلر . « دندیکی برآز آشاییده
« اوغوز طایفه سی کم وارد ؛ اعتدالولر ایدی .
کوجر اولوپو رکاردی . ماهان شهری کم چکنر
خاندن خراب اولندی . اول زمان ماهان شریینک
پادشاهی سامان شاه ایدی کم عغانک دده سیدر . »
دنیلرک عغانلیرک قایی نسلدن اولدینی مشر هبچ
بر معاوماته تصادف ایده میورز . عغانلیر « قایی » به
منسوب ایسه زمان اعتبارله اکثر تواریندن اسکی
اولان شو ائرنده « قایی » نسلنه منسوبنرک ذکر
ایجاب ایتمی ایدی ؟ .. نه کم اوغوزلر منسوبنر
[۳] معافیله بو تحویل اوکا عائد دکلدی . باشقه
بر مؤرخ بونی یا عیشدرکه لطفی پاشا اوندن عیناً
اقتباسده بولوغشدر .

بوکون هر هانکی بر عغانی تاریخی آجاق اولور
ایسه ک عغانی تورکلرینک « قایی » قبیله سندن اولدینی
تصریح ایدن بر اگاهیه تصادف ایده رز . بو ادعا
و ایضاح اوزون زمان حکم سوردیکی کبی اصلی
ائرلردن اقتباس اتمک یوزندن بو کون بیلله دوام
ادوب کیدیور . تعمیق تدقیقاتی نتیجی سی اولارق
بو ایضاحانک ایلک دفعه بطلائی ادعا ایدن مرحوم
محمد عارف بک در .

فقط عارف بک ادعاسنی نشر اتمه مش یالکز
بیلکلیردن بعضیلرینه سوله مشدی . بوندن باشقه
یالکز نجیب عاصم بکک اثباتنر بر ادعا سندن
صرف نظر ایدرسکه هبچ بر ایضاحانه تصادف
ایده مدم . [۲] بو فغانت علمیه یی بیللتن محمد عارف
بک تاریخ عغانی انجمنی نامنه (نجیب عاصم بکک برابر)
یازدینی ائرنده [ص ۱۵۷] « سالف الکر بهجة انوارخ
و تاریخ آل عغانده نه بویک ونه بویک منسوب اولدینی
عشیرتک اسمی مفید دکلدی . حتی اصلاً عائد اولدیلری
قایی شعبه سی بیلله ذکر ایدیلوب مهم برقره »
یازدینی سوبه رک شفاها ایضاح ایدیکی فغانتی برآز
تأیید ایدییور .

فی الحقیقه عغانی تاریخنک اک مهم واصل مأخذلری
تشکیل ایدن آثار بوخصوصده شایان دقت ایضاحانده
بولونیورلر ، که بونلری تدقیق ایدرسکه بیلکلیر
خلافه برچوق معلوماته راست کله چکر . مسئله یی
بالذات قارئلرکده تدقیق ایچین بوخصوصده وثائق
تاریخیه یی عیناً نقل ایله عمومی ایضاحانه کیریشه چکم .
اسعد افندی کبخانه نلک « ۲۰۸۰ » نومرو سندن
مفید « توارخ آل عغان » نلک یازید ثانی دورنده
تألیف اولونمش اولسنه نظراً وثائق قدیمه سندن
اولدینی آکلاشیلیور . که یو قاریده ایضاح ایدیکم
آئاردن برینتی تشکیل ایدییور دیمکدر . بوکتابده
شو ایضاحه تصادف ایدییور :

« شول وقت کم سلطان محمود بن سبکتگین آل
سلجوقی بوز بک (بیک) مقداری خراسانه کچور
ددی (کچوردی ایدی) . آل ساچوقه منتسب اولان
(اولان) اتراکدن کوک آل خان اوندن طوارلو
ورزفلو بر طائفه بلاد ارمیندن نواخی بلده (بلده)
اخلاطه نزول ادب (ادوب) یوزغش یل (بیل)
مقداری تا چکنر خان خروجندک (خروجندک)
انده قالدلر ، کلوب به وسنتای بهادری ایرنه (ایرانه)
مسلط ادب بلاد عجمه (عجمه) حضوری (حضور)

[۲] نجیب عاصم بکک ادعاسی « سلیمان شاه » ک
آنادولو فامی « سلیمان » اولدینی درکه بونی تأیید
ایده چک ائرنده هنوز هبچ بروثیقه یوقدر . بناء علیه
بو ادعا برقول مجرد ماهیتنده در . اکثر وثیقه لرک
لسان و تاریخ اعتبارله یا ککشانی واضح اولان
« منشآت سلاطین » ده کی برفرمانک ساخته اولدینی
ادعا اتمک بو مدعای اثبات ایده چک برماهیتنده دکلدی .
حالوکه بوتون اک اسکی وثیقه لر سامان شاهی عغانلیرک
جدی کوسترمکده متجددرلر .

دوشونک ، دوشونک بوتلری سولېږي
آخېنې پزی سولم ایډون د آج قلاتی ایډون شادی
دنیاده اولی نه آتاسی سودی ، نده باباسی
پز والله ، پز والله سولم

وقادینلر جواب وبریوردی .

صهبان ، اولمک بیاض عورطه سی
ایشته اولمک برکیک کیی صیجراډیفی
بیترلی برشی ایچیش کیی ، چامورده بییش
دوغان بییش کیی یاندیفی کوروپور

بر آز داهای پورودیلر ، آرتق تام کبهنک
اوکندهیدیلر . بوسفر هېسی بردن آغلایهرق قابویه
دوعرو قوشمقی ایستیدیلر . فقط کبه عافطه آلتندمیدی ،
منع اندلیدیلر ، دیدیلرکه «دورابه کوز یاشیله کبریز» .
صهبان جواب ویردی . «کوزمه یاشیلر کبرین
سزسکیز . . . بوسفر اصحابدن اک بلینغ بر شاعر
جواب ویردی .

کوزندن یاشلر کترین کینجککندهکی عاشقکرکر
کیت فغان معشوقه ، کیت بزه مسط اوله

بوندن موکره اصحابدن بریک ویردیکی سوز
اوزرینه بوتون فلاکتزدهلر صوصدیلر ، خری بکلهیدیلر .
آرتق کبهنک سیاه طاشلری ایلاک آیدینقله
بارلاسه یاشلاپوردی . اطرافدهکی خرماقلره دغیلان
قادیلرک آره سندن ، هېسندن نلاشلی ، راحتسز
وشاشقین اولان صهبان قالدی ، قابویه کلدی ،
قابو آچیفدی . اتکلری طوبلادی ، کوزل قوقورلی
أطرافه یایهرق ، خاخاللارینی شقیقیردانهرق ایچری
کبردی ، تهره ور خوش برجذبه ایچنده آقار مولر
کی تحف برارزو ایله صارصلیوردی . ایلاک دفعه
سورمه لی اختیار کوزلری مقدس صاغ کوشه به چوریدی .
امروالغیسک مصرعلری برندهینه عینی خطله یازلش
سوزلر ، شعرلر واردی و بوسوزلر امرؤالغیسک کی
قادار بلینغ و فصیحیدی ، بولر دده قلبدن ، عشقندن ،
أولومدن و ماورادن بحث ایډیلپوردی . حتی چوق
دفعه لر آنا بابا یوزی کورمه مش ، عمرنده مسعود
اولامش بر انسانک سوزلرینه دکل بلکه بر انسان
اولایانک سوزلرینه تصادف ایډیلپوردی . اوستنه
بوسوزلر ، عشقله ، قلبه و امیدله برابر ، سعادت
ونلی ده ترم ایډیلپوردی . بونک اوزرینه صهبانک
بوتون آرزوسی دیکشیدی . خورمادالاری آره سندن کی
قادیلرهرشی اولامش برشی دیدی واونلری آره ستنه
طافهرق تکرار مکبه کوتوردی .

قادیلر داغیابولرلرینه کیدکاری زمان خلخالجی
نلاشله صهبانک اوینه قوشدی ، فقط صهبان به اوله
قوفولر ، سورمه لی وسوسلو ولر ق مقدس معلقات
دفتریک باشنه کبه به یکی آمیلان آیتلری یازارپولدی
وبرشی صورمه دی . محبوب و نادم قالوب کیدرکن
صهبان اختیار سیسله : «دین ، عشق و امید . . .
هېسی بر یره طوبلاپورم » دیدی .

نوزی لطفی

راحتنه نائل اولامیان ، بوتون عمری عشقله ، قهرمانقله ،
امیدله کیرن قارن آج ، کوزی ونلی طوق اولان
بو آدمک سوکیلیسی ، فلاکت سزده و بالخاصه سزده در .
آرتق بوتون خویاکز بریشان اوله جق ، آرتق شر .
فکیز قالایه جق و بریزنده رخاطره کز یاشامیه جق .
زیرا بوتون خاطرلر ، عشقلر ، و امیدلر شمدی یرله
سرلیدی . . . دیدی .

صهبان بوسوزلری دیکلهمیدی ، بایله جق ،
دوشه جک کی اولدی . کوزلری دوندی ، یوزی
قاراردی و والارینی قالدیرهرق شاشقینلغندن بویوک بوتلر
نامه دعا ایتمک باشلادی . منافق ارکاک بو اضطراب
آنتنده یله صهبانک خطاسنی خاطرلاندی . «نه بابورسک ،
نه بابورسک الهی اونومه ! » دیدی . قادین مسلمان
دعاسنه آیشمه مایه دن محبوب اولهرق کندی
طوبلادی و تکرار الله نامه دعایه باشلادی . فقط
ارکاک بویشک دعا ایله اولایه جق خطارایتدی . ایشته
اوزمان کوزل صهبان هان عشق اوابلرینک صافلی
دور دینی کبرلی درلايه دوعرو دکتکنه دایانهرق
کیتدی . هر بری بویوک عاشقنک بر خاطره سی
طاشیان قوقولردن سوروندی وایلاک دفعه اونکله
کیش بادیله رده نیا قالدی زمان کیش بولندینی
ایکله خرما لیقندن معمول انارینی کیدی . بوانتارینک
اوستنده امرؤالغیسک اوصره ده دیک سلطان الندن
داملايان بر قان لکه سی ده واردی صهبان موکره
سوقاغه فیرلادی و مقدس شیلر نامه ، خاطرلر و عشقلر
نامه باغیرمه ، قادیلری جاغیرمه باشلادی .

*

قادیلرک قدرندن اوکیجه کوزل برمهتاب واردی .
صهبانک نداسی اطرافنده طوبلانان مکه قادیلری
بویوک قوقورق بر جماعت حالده طاق بویاشلری
کی مقدس شیلر هاسنه اولمک ایچون کبه به دوعرو
پورودیلر . کیدیسی بوتلردن ، کیدیسی الپندن نیاز
ایډیلپور ، کیدیسی ده ساده باغیرپور و کیدیسی ده
مسلماننک مقدس کچه سی شرفه سوقاقلرده یاقیدش
اولان عنبر وعود آتاجی دومانلری ایجه چکه چکه
آغلاپوردی .

صهبان اک اوکدهیدی . او ، ساده بوانسان
قازاتی قاریشیدیران بر جادی دکل همده بوکدرلی
کیچده شعرلر اوقویهرق ، الهیلر سوله یه رک باشنه
ملکک ، پرلر ملولایان بر روحی . هر سوقاق
دونومنده برکره دوروپور ، موکره باغاندن ، یاحساندن
ویا کندی عاشقندن بیتلر اوقوپوردی :

بیاض دورلری هپ سزک ایچون کسدم قیزلر ،
پردومه لکه اناری چوق تازه
یاغری طبق ابرشم کبیدو
وسزسه اولردن داهاکبار ، داهای نازکسکیز

بونی دویانلرک کوککنده بکیدن قیزغین علولر
پارلاپور ، جوشان دین حرستک یاندنه برده عشق
أللری ، عشق آجیلری و خاطرلری اویاپوردی ،
موکره ده کندیسی علاوه ایډیلپوردی :

قادیی و معشوقه سیدی . کندیسی بیلارجه بویوک شاعر
امروالغیس سوسیدی .
حق بودمه مقدس دیوارلردن ایندیریلن معلقانک اک
کوزل واک بلینغ اولانی بونک نامه سوله شدی .
حق دیرلرکه سرسری شاعر عمرینک اک اوزون عشقی
بو قادینده یاشا عشدر .

صهبانه بوقارا خبری خلخالجیلر چارشینده بر
چوق سنه لر کندی قوجه سیله برابر خلخالجی اقیش
بر ارکاک کتیرم شدی . بوارکاک ، صهبانک بوتون
کنجلاک ماجرالرینه واقفدی واونک بوحزین اختیارلی
کولرنده آنجاق اسکی کولرک کوزل خاطرلرله
یاشادیفی و دنیاده ساده کبه یی و معلقانی مقدس طانیله
یفی پاک این بیلیردی . بوارکاک همده محمد طرفنه
دشمنیدی .

دشمنانغی آچقندن یاغنه قوقی اولمادیفندن بویکی
منافقلرله مقصدینه نائل اوله جقنی طن ایډیلپوردی .
بوارکاک صهبانه حقیقت دکل بلکه حقیقتک بیک مثلی
فجیع اولان بالابر سوله دی . دیدی که : ای سوکیلی
قادین ، ای اسکی سندرک باش تاجی و بوقارا بیلارک
برخرما دانسی قادار اهمیت اولیان اسکی معشوقه ،
ای امرؤالغیسک «بیاض عورطه » دبه خطاب ایډیلپور
عشق آتاسی . . . کاشکه قوجه ک جابرله برابر اوله یډک
حتی کاشکه امرؤالغیسک ایلاک بوسه سته نائل اولدیفک
آنده بوفانی دنیای ترک ایډیلکده بو کونی ، خایر
بوفلاکتلی آتاشی کورمه یډک . . . ارکاکک بوهیجانلی
بومضطرب خطابی قارشینده صهبان شاشیردی قالدی .

« نه وار ای کنجلاکک اک کوزل زماننده صاری
خرما رنککنده کی کوزل باجاولریمی صنعتکار آلارکله
اعمال ایډیلکک خلخاللرله دوسله بن آدم ، ای شفقنی
قوجه دوستی ، ای بیلارجه قیلجه دایاغندن ایچمه لدن
قهرمان ! سوله نه اولدی ؟ دشمنلر سوکیلیلرمنک
مزارلریمی چیکته دی ، سوله قیلله نک سورولری
چالندی ، سوله . . . دیدی . ارکاک حالا برشی
سوله مپوردی . سوزینک و تشویقنک اک ایشه یارابه
جنی هیجانلی آتی بکله پوردی . « خایر ، فلاکت
دنیا به ونفسه عائد دکل ، بلکه قلبلر مه ، اسکی
کولر مه ، مقدس شیلر مه عائددر . » دیدی .
صهبان بردنیا قادیی دکلدی . هیچ برزمان مادی
سعادت پشنده ، عنوان پشنده قوشامشدی ، اونک
سرسری و سیر آزاد بروخی واردی . دنیا به عسقله
کلش و دنیادن عشقله کینمک ایستیردی ، مقدس
طانیلینی شی دنیا دکل ، وجود ونفس دکل ، دین
عشق و خاطرلرله امیددی . هیجانله تکرار سورودی .
« سوله هوز داهایر مهته اول هاونیله تهیچ اولدیمز
مسلمان دینی مبارک چیممادی ؟ سوله تکرار و طلرمی
یالواره جغز . » آرتق صهبانک نام قلب و امید هیجانلرینه
طوتولدیفنی کورن خلخالجی « ای اسکی زمانک اک
نازلی قادیی ، ای بروسه سته امرؤالغیسک بوتون بیاض
دولرینی فدا ایډیلپور اختیار مرجان ، ای او بویوک
آدامک ، قولارک دکل الاکک اوغلی اولان او بویوک
سرسرینک ، آنا ، بابا قویاغنده بر آن یاشان .